

כי קרוב

חסידות ובדרכי החסידות

כוח אורו של משיח
התוועדות עם הרב
אשר פרקש למהות
יום שביעי של פסח

עבודת חול המועד
פסח תשפ"ו
הרב מנחם דב
דוברוסקין

סודה של מנחת העומר
פניני חסידות
מענייני החג בסוגיות
הדף היומי

להביא
גאולה לעולם
מושא מואלה על
מאורעות התקופה
הרב יוסף יצחק
גייקובסון

מיוחד ל'כי קרוב':
דיבורי הכנה לחג הפסח
בהיכלו של

כ"ק האדמו"ר
מאמשינוב שליט"א

הנקודות בהן יש להתמקד בעבודתנו כדי לצאת
ממצרים שבלב • כיצד מחדירים את האמונה
בכל קומת האדם • ומה על יהודי לעשות בשעה
גדולה זו שבה אנו עומדים עתה

האמונה

כל ישראל הם אמנם "מאמינים בני מאמינים", אבל העבודה של פסח היא אמונה בכל שיעור הקומה של האדם

וַיֵּאמֶן הָעָם: על ההכרה בה' לחדור בכל אברי וחושי האדם • **בְּנֵי בְכוּרֵי יִשְׂרָאֵל:** הפנימיות של כל יהודי היא החלק העיקרי בו • **פָּקוּד פְּקֻדָּתִי אֲתֶכֶם:** אין מה להתעניין בחדשות, יש לעשות את עבודתנו לזרז את ביאת המשיח ולהתכונן לקראתו • **מִשְׁכֹּנוֹ וְקָחוּ לָכֶם:** חיזוק האמונה והגברת הקדושה מבטלות את קליפת פרעה וטומאת מצרים

מיוחד ל'כי קרוב': דברי הכנה לזמן חירותנו
עם **כ"ק האדמו"ר מאמשינוב שליט"א**
בענייני העבודה הנדרשים בימים אלו,
תוך התייחסות לשאלות השעה

כשיהודי מגלה את פנימיותו, עבודתו קלה וטבעית יותר. האדמו"ר שליט"א משיב בשבוע שעבר לשאלות 'כי קרוב'

הצאן לעיני מצרים הייתה התרסה כנגדם, וכמו שאמר משה רבינו לפרעה "הן נובח את תועבת מצרים לעיניהם ולא יסקלוננו?" ובכל זאת ציווה הקב"ה לקחת צאן מבעשור לחודש, ובכוונה תחילה כדי שהמצרים ישאלו לפשר הדברים, ובני ישראל יענו להם שהם הולכים לזבוח את העבודה זרה שלהם, וכל זה הוא לצורך חיזוק תוקף האמונה של ישראל בהקב"ה.

המצוה השניה היא דם ברית מילה, שהיא מכניסה את הנימול בברית של קדושה עם הרבש"ע, דבר שממילא גם מחליש כל התנגדות לקדושה. מצרים היא כידוע "ערות הארץ", ולכן היה צורך בברית מילה כדי להתנתק מטומאה זו.

שני עניינים אלו הם גם ההסבר לכך שמצינו במקומות רבים הדגשה בעניין יציאת מצרים ביחס למצרים וגם ביחס לפרעה עצמו, כמו: "את כל אשר עשה ה' לפרעה ולמצרים", "אשר הציל אתכם מיד מצרים ומיד פרעה", כי שני אלו מסמלים את שתי הנקודות הנ"ל של "אמונה" ו"קדושה": פרעה עומד כנגד עניין האמונה ברבש"ע, כמו שאמר "מי ה' אשר אשמע בקולו", "לי יאורי ואני עשיתיני", ו"עשה עצמו אלוה". זו קליפת פרעה. ו"מצרים" הם הרי אלו שעליהם נאמר "אשר בשר חמורים בשרם וזרמת סוסים זרמתם", ההיפוך והניגוד של עניין הקדושה. הם ה"יצרא דעריות", נוסף על "יצרא דעבודה זרה" של פרעה עצמו.

על הכתוב בשעת מכת בכורות "ויקם פרעה לילה", אומר רש"י "ממטתו", ובשם דודי זקני האמשינובער רבי אומרים, שרש"י רוצה לבטא כאן כמה משוקע היה פרעה בטומאת עבודה זרה ובטומאה של כפירה: הוא ראה שתשע המכות הראשונות שמשה רבנו אמר לו שיבואו אכן באו כולן ומדבריו לא נפל ארצה – כל דבריו של משה רבנו נתקיימו במלואם! ואך זה לא מכבר שמע "כחצות הלילה אני יוצא בתוך מצרים ומת כל בכור בארץ מצרים", ובכל זאת הדבר לא הפריע לו ללכת לישון ברוגע על מיטתו, על אף שהוא עצמו היה בכור. ורק כשהייתה ה"צעקה גדולה במצרים" – רק אז ויקם פרעה "ממטתו"...

זכות נפלאה ונדירה הייתה מנת חלקנו באחד מלילות השבוע האחרון, בשעה של לפנות בוקר, כאשר הרב משה שילת התקבל במעון קודשו של כ"ק האדמו"ר מאמשינוב שליט"א. לא בקלות דרכה רגלינו על מפתן ההיכל שלעילא מן שמשא, אך עבור קוראי 'כי קרוב' המבקשים להתקדש לקראת חג הפסח בדרך החסידות זכינו להארת פנים, כאשר האדמו"ר שליט"א ניאות להשיב לשאלותינו, וכדרכו בקודש – לאחר כל שאלה השתררה בחלל שתיקה של דביקות לזמן ממושך, שבתומה נענינו דבר דבור על אופניו.

ואמר לך בְּדַמִּיָּה חַיִּי הכנה ליציאת מצרים – כיצד?

עומדים אנו עתה לקראת חג הפסח, וכאן הבן שואל: במה צריכה להיות ההכנה לחג גדול זה, וכיצד באים למצב של "הוא עצמו יצא ממצרים"? יציאת מצרים מתבטאת בשתי נקודות – אמונה, וקדושה.

כדי שבני ישראל יהיו ראויים לצאת ממצרים, היו צריכים תחילה שני דמים – דם פסח ודם מילה. ושתי מצוות אלו הן כנגד האמונה והקדושה: דם פסח הוא העבודה לבטל בתכלית כל דבר שהוא נגד אמונת ה', שהרי תוכנו של

בעל התניא כותב בפרק ל"ב, שמצד הפנימיות, כלל ישראל הוא יחידה אחת. הפנימיות העמוקה של כל יהודי ויהודי היא יחידה אחת שכוללת את כלל ישראל, והחלק הזה הוא החלק העיקרי שבאדם

קרוב פסח הוא – כמבואר בדברי רז"ל – "משכו ידיכם מעבודה זרה". הצאן היה "תועבת מצרים", ושחיטת

וַיֵּאֱמִינוּ בָּהּ וּבְמִשָּׁה עֲבָדָהּ תוקף בכל השיעור קומה

מה הכוונה שהעבודה של פסח היא אמונה, הרי כל ישראל כבר בטבעם הנם "מאמינים בני מאמינים" ?

כל ישראל הם "מאמינים בני מאמינים", אבל העבודה של פסח היא אמונה בכל שיעור הקומה של האדם, בכל הכוחות של הידיעה וההכרה בהנהגה של הרבש"ע. שדבר זה יתקיים לא רק בידיעה אלא ישפיע בכל שיעור הקומה של האדם – גם בלב, וגם ברגליים, היינו גם במה שמופעל על ידי הלב.

אם יהודי מפנים את העובדה שהרבש"ע מהווה את כל העולמות וכל הנבראים, אזי הוא כל כולו חי את הדבר הזה, וזה נקרא "קבלת עול מלכות שמים". כי כשהוא חי בהכרה זו הוא יבין שבאמת הוא חייב לפעול כפי הרצון של הקב"ה – היות והוא יתברך מהווה אותו מאין ומאפס, יש לו ה"זכות" המלאה להורות לאדם מה לעשות.

נקודה זו מצינו בקריעת ים סוף, בנחשון בן עמינדב שזרק את עצמו לתוך הים עד כדי מסירות נפש בפועל ממש – כמו שאמר "הושיעני אלוקים כי באו מים עד נפש", וזה מורה על השלימות בתכלית והתוקף של האמונה כפי שחודרת בכל השיעור קומה.

באמת, השלימות של יציאת מצרים הייתה בקריעת ים סוף, שהרי עד אז הייתה "אימת מצרים עליהם", וכליכם נשאר עדיין משהו מטומאת מצרים, וזהו גופא הכוח שהיה לפרעה לרדוף אחריהם. ואכן בקריעת ים סוף מצינו גם כן שני העניינים הנ"ל של אמונה וקדושה, והדבר מבואר בכתוב "וייראו העם את ה'", ויאמינו בה' ובמשה עבדו":

"וייראו העם את ה'" זהו הקדושה בתיקון של כל העניינים של עריות, שכן היראה לא נותנת מקום ליצרא דעריות. ולכן על הפסוק "ובעבור תהיה יראתו על

פניכם לבלתי תחטאו" – אומרים חז"ל שזו הבושה, ובושה היא ענף של כוח היראה. ובאמת, גם עצם הקריעה של ים סוף הייתה מכוח התגלות הקדושה, כמו שאמרו רז"ל על "הים ראה ויננס" – "מה ראה? ארוננו של יוסף ראה", וחז"ל דורשים במקום אחר על "הים ראה" את ה"וינס ויצא החרצה" של יוסף הצדיק – וזה בקע את הים ממש.

וסיום הכתוב "ויאמינו בה' ובמשה עבדו" זהו התיקון של יצרא דעבודה זרה. וכך כתוב בישעיה (סג, יב) "מוליד מימין משה זרוע תפארתו בוקע מים מפניהם". כלומר, ההתגלות של "זרוע תפארתו" של הרבש"ע, הרי היא מבטלת בתכלית הביטול את כל העניין וכל הבחינה של עבודה זרה.

שני הכוחות והעניינים הללו הם שקרעו את הים בפועל ממש, ובוה נשלמה בתכלית ההשלמה היציאה של כלל ישראל לחירות עולם.

יכול לצאת ממצרים, ושזו עבודה בכל יום ויום בתפילה. צריך לדעת שלימוד התורה זהו העיקר החשוב מאד, והוא עוזר גם לתפילה. חז"ל אומרים "בראתי יצר הרע – בראתי לו תורה תכלין". התורה פועלת המתקה של כל העניינים שליצר יש אחיזה בהם. וגם לעבודת התפילה – כוח התורה פועל פעולה גדולה מאוד. יש בזה רמז בפסוק "את ה' אלוך תירא ואותו תעבוד" – "תירא" בגימטריא "תורה".

ב"אקדמות" של שבועות אומרים "צבי וְחָמִיד וְרִגְיָג וְיִלְאֹן בְּלַעְוֹתָא, צְלוֹתְהוֹן בְּכֵן מְקַבֵּל וְהִנְיָא בְּעוֹתָא". כלומר, "צבי וחמיד ורגיג" היינו שהרבש"ע חפץ ומשתוקק שכלל ישראל יהיה יגע בתורה, ועל ידי זה התפילה מתקבלת והתחנונים מועילים.

כמובן, נוסף על הלימוד והתפילה צריך להתחזק כל הזמן בקיום המצוות בהידור, הן בין אדם למקום והן בין אדם לחברו. איך אדם יכול להתחזק במצוות בין אדם לחברו?

בעל התניא כותב בפרק ל"ב, שמצד הפנימיות, כלל ישראל הוא יחידה אחת. הפנימיות העמוקה של כל יהודי ויהודי היא יחידה אחת שכוללת את כלל ישראל, והחלק הזה הוא החלק העיקרי שבאדם. למרות שאולי לא מרגישים בזה, אבל בכל זאת זהו החלק הנעלה והחזק ביותר של האדם. כל המציאות של האדם כולה, גם החלק הגשמי, הכל נמשך ומשתלשל ממש.

בענייני הנהגה של בין אדם לחברו, הפעולות ממשיות איתן את ההרגשות הפנימיות של הלב. כלומר, אם אדם באמת יתנהג כמו שהתורה מצווה עליו, בכל מה ששייך לבין אדם לחברו, אזי הוא יראה שהדבר ימשוך את לבו להגיע לאהבת ישראל אמיתית. הדבר ייעשה אצלו בהמשך מתוך מציאות טבעית פנימית-עצמית. הוא לא יצטרך לעבוד על כך.

כלומר, "אחרי המעשים נמשכים הלבבות".

זה מה שאומר ה'חניוך' לגבי כל המצוות, אבל לגבי בין אדם לחברו הדבר שייך באופן מיוחד – מדגיש

האדמו"ר שליט"א.

בפתיחה של ה'חפץ חיים' הוא מונה את מצוות העשה והלא תעשה השייכות ללשון הרע, ושם הוא כולל פחות או יותר את כל היסודות של התורה במכלול של בין אדם לחברו. כדאי פשוט ללמוד את הפתיחה של החפץ חיים (האדמו"ר שליט"א) טורח לקום ממקומו על מנת להראות לנו את הדברים מתוך הכתב – מ.ש.). ללמוד טוב את הלאוין והעשיין, שבהם הוראת התורה בכל הפרטים של בין אדם לחברו.

הַשְׁתָּא הָכָא, לְשָׁנָה הַבָּאָה בְּאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל חולשת האמונה? חיזוק האמונה!

כלל ישראל מרגישים עכשיו פעמי גאולה, שמישיח עומד לבוא. אבל כל העולם מבוכלב. רואים שקורים דברים גדולים, אבל לא מבינים מה קורה בדיוק...

כיצד המאורעות הללו צריכים להשפיע בעבודת ה' של יהודי פרטי?

חז"ל הרי אומרים ש"אם ראית מלכויות מתגרות אלו באלו, צפה לרגליו של משיח" (בראשית רבה מב, ד). האדמו"ר רבי יצחק מווארקא זצוק"ל פירש: כל הדבר הזה של

לְפִיכָן אֶנְחֵנוּ תִּיָּבִים לְהוֹדוֹת בכל דור ודור, בכל יום ויום

כיצד אנו יכולים להגיע ל"יציאת מצרים" במדרגה זו? הרי בשתי נקודות אלו עוסקים החסידים וחיים אותם, ותורת החסידות מבארת באריכות את כיצד לחיות את זה!

צריך ללמוד ספרי חסידות כדי לבוא לעבודה זו. גם ספר התניא שהוא מא"ב של חסידות וגם ספרי חסידות בכלל. בתניא מאריך מפרק מ"ו עד מ"ט (ובעיקר בפרק מ"ז) איך יהודי

שנה אחר שנה, מכה אחר מכה, אנו מתקדמים לגאולה. האדמו"ר שליט"א מצביע על דברי הרמח"ל במעלת ליל פסח

אומרים למישהו, לפני כשמונים שנה, אחרי השואה, שבעוד שמונים שנה המצב של היהדות יהיה כמו שהוא נראה עתה – אף אחד לא היה יכול להעלות על דעתו עתיד שכזה. החושך העצום שהיה אז לא אפשר לראות ולהאמין שכך אכן יהיה, אבל הנה המציאות קיימת מול עינינו, והדבר רק הולך ומתחזק!

רואים עתה גם התעוררות גדולה לתשובה מכל שכבות הציבור, זה ממש פעמי משיח.

הרי התורה בעצמה אומרת שבאחרית הימים יתקיים "ושבת עד ה' אלוהיך", ובלשון הרמב"ם "הבטיחה תורה שסוף ישראל לעשות תשובה... ומיד הן נגאלין"! ואם כן, לא רק שאין להתייאש מן הגאולה, אלא שיש להגביר את הציפיה אליה, ולעשות כל הדברים עליהם אמרו רז"ל שהם מזוירים ומקריבים את הגאולה!

ומצינו עניין זה שמתקדמים כל הזמן לקראת הגאולה השלימה – מפורש בקשר לליל הסדר שאליו אנו מתכוונים עתה, בדברי הרמח"ל במאמר החכמה ב"ענין סדר ליל פסח" (האדמו"ר שליט"א חוזר על הדברים בעל פה אות באות, אך אינו מסתפק בכך ומתורומם מכיסאו כדי להציג בפנינו את הדברים מפורשים במקומם כשאצבעו נתונה בספר – מ.ש.):

והנה בלילה זה כל זה מתחדש ומתעורר רמה שנעשה פיאשונה וזה עצמו סיוע אל הגאולה האחרונה שתעשה... במצרים היתה התחלה לבד לשניצא ישראל מהם, אך סוף הכל צריך שיהיה שישלטו ישראל עליהם ויכבשו לגמרי, וזה יהיה לעתיד לבא. אמנם הנה זה כמי שקוצב עץ אחד שמכה בו הפאה אחר הפאה עד שקוצב אותו לגמרי, וכן עושים אנו בכל שנה ושנה מתעוררים בפח הראשון שהאיר ובתקון שנתקן אז ומתחזקים להמשיך הדבר לפנים עד שיגמור.

הרי שגם ליל הסדר שבכל שנה הוא חלק מהתהליך – כל "סדר" זו הכאה נוספת על כוח הטומאה. ובכל שנה מתקריבים עוד יותר ועוד יותר לגאולה השלמה ולתיקון השלם! ■

רואים עתה גם התעוררות גדולה לתשובה מכל שכבות הציבור, זה ממש פעמי משיח

מלכויות המתגרות אלו ואלו צריך לא לעניין אותך כלל, וממילא אל תיכנס לכל הפרטים בזה. מה שאתה צריך – "צפה לרגליו של משיח". עשה את העבודה שלך לזרו את ביאת המשיח ולהיות מוכן אליו.

מעשה היה בזמן מלחמת העולם הראשונה, כאשר האדמו"ר הרה"ק מגור זצ"ל הגיע לשבע ברכות בצ'נסטחוב אצל הרה"ק מפליץ זצ"ל. בעת שיצא לנסוע חזרה, עמדו בחצר אנשים רבים קבוצות קבוצות ודיברו. שאל אותם הרה"ק מגור זצ"ל אודות מה הם משוחחים, והשיבו לו שמשוחחים אודות המלחמה. נענה הרה"ק מגור ואמר להם בשם הרה"ק מוורקא כנ"ל, שאין להתעניין כלל בחדשות.

יש כאלו שמרגישים חלישות בעניין הציפיה למשיח. הם טוענים: הרי גם שנה שעברה ולפני שנתיים ויותר, כל פעם אמרו שחודש ניסן הוא חודש הגאולה, וכבר פעמים רבות אמרו ש"עכשיו" הוא עת רצון ובכל פעם התאכזבו...

האדמו"ר שליט"א מודעק: זה בוודאי לא נכון. הרי מדובר בתהליך, כמבואר בגמרא שיש שני אופנים לגאולה: "בעיתה" ו"אחישנה".

"אחישנה" – זה לא באופן של תהליך, אלא קפיצה בבת אחת ויהי רצון שנוכח לזה! אבל "בעיתה" זה תהליך, ותהליך שלוקח זמן ומתפתח לאט לאט. נחשוב ונתבונן קצת: הרי אם היו

גדול שימושה

לספר ביציאת מצרים

עבודת הקודש של רבותינו
אדמו"רי חב"ד בימי הפסח

מתוך זיכרונות כ"ק אדמו"ר הרי"צ זי"ע

ערב יום טוב – כיום טוב ממש

בערב פסח היה אבי [אדמו"ר הרש"ב] קם לא יאחר מהשעה שלוש לפנות בוקר. לאחר הנחת תפילין של שחרית, לפני התפילה, היה עורך סיום מסכת. מתפלל לא יאחר מהשעה חמש וחצי, ובכל משך הזמן עד אחרי ביעור חמץ היה עסוק בהשגחה ובמתן הוראות לסילוק החמץ והטמנת כלי החמץ. בחצות היום הייתה ההכנה לאפיית מצת מצווה.

אחרי אמירת – נכון יותר לומר לימוד – "קרבן פסח", משך למעלה משעה ולפעמים שעה וחצי, היה הבית נראה במדה אחרת לגמרי של אור, התרוממות אצילית כזו, שהכל נראה שמח, כל דבר שהעין שופתו נשא חן מיוחד.

בערב פסח היה אבי מתפלל מנחה בשעה מוקדמת. מספר שעות הבדילו בין לימוד קרבן פסח לבין תפילת ערבית, בהן היה משוחח לרוב בענייני קבלה וחסידיה של קרבן פסח ומשמעותם בעבודה. כן היה מספר וחזור על פירושים בפסקאות ההגדה ששמע מן הסבא [אדמו"ר מהר"ש].

שרר אז מצב של קורת רוח. המצב רוח של ערב פסח אחרי לימוד "קרבן פסח" היה לא רק הכנה ליום טוב, אלא הוא עצמו היה יום טוב ממש, שמחה הבאה ממחשבה טובה בתקוות הגדולות והטובות ביותר של ביאת המשיח.

הנה משיח בא, בית המקדש נבנה ומקריבים את קרבן הפסח ומתעסקים בכך בעונג כזה. העונג של ערב פסח היה שונה משמחת תורה או י"ט כסלו. בערב פסח שררה התרוממות של עונג וקורת רוח בבת אחת.

ליל השימורים נצנץ מכל פינה, ריח הגאולה נדף מכל דבר, היה מורגש שנמצאים במצב מיוחס, הנה הנה, עוד רגע ועוד רגע, יתרחש דבר שישנו ושייך לנו בני ישראל בלבד.

בעוד שעה, בעוד חצי שעה, ישמע קול ה' החוצב להבות אש "ליל שימורים הוא לה' וכו' שימורים לכל בני ישראל לדורותם", וכל בני ישראל ככל מרחבי תבל יתאחדו במחשבה אחת, בדבור אחד ובמעשה אחד, לקיים בשמחה רבה המצווה של לספר ביציאת מצרים.

ההוד וההדר בליל התקדש החג

במצב רוח מרומם ונעלה כזה ונטול דאגות, היו הולכים ל"מנין" לתפילת ערבית. היה זה עונג רוחני לראות את קהל המתפללים הגדול, בלי עין הרע, שלמרות שהפנים היו מאומצות מן ההכנות הקשות לכבוד פסח – היו כולם במצב רוח מרומם, זרחו ממש, כולם לבושים בגדים נקיים, הרצפה וכתלי ה"מנין" היו נקיים ובהירים. זה עתה סיידו אותם, ובדממה מחכים כולם ל"שיר המעלות" [הפסוקים הנאמרים לפני "ברכו"] השמח של תפילת ערבית.

קול המון נעים במיוחד של קולי קולות נשמע כאשר החלו לומר "הלל", האוויר רועש וסואן בקול שמחה ומזמר לזמר נעשה קול המתפללים חזק ובטוח יותר.

כשהגיעו ל"הודו לה' כי טוב" היה הלב מדבר, נעשה "הודו" כזה שמלאכים צריכים להתבייש מפניו.

השקט של "מן המיצר" היה נקטע ברעם של "אנא ה' הושיעה נא, אנא ה' הצליחה נא", והתפילה, מלאה הדרת קודש, מסתיימת ב"חג שמח" חדור אהבת ישראל.

כמה יפה ולבבית היא ברכת "חג שמח" – גוט יום טוב, בבני ישראל שיחיו, וכמה יפה היא הייתה בזמנים עברו.

שולחן של גשמיות ורוחניות

עונג יום טוב אמיתי היה בשעת הסדרים, בסדר הראשון ובעיקר בסדר השני כשלא היו מוגבלים בזמן כמו בסדר הראשון [בסדר השני, יו"ט שני של גלויות, לא הקפידו על אכילת האפיקומן לפני חצות].

אב הסבא – ה"צמח צדק" – אמר לסבתא שלסדר של פסח יש להעמיד על השולחן כל כלי הכסף והזהב, זכר לרכוש הגדול שהיה ביציאת מצרים, ובצורה גלויה, שכן הרי זה ליל שימורים.

מלבד החן הגשמי של פמוטי הכסף הרבים והנרות, כלי הכסף והזהב שעל השולחנות, השולחן הגדול והארוך שסביבו מסובים בני המשפחה, קרובים ואורחים, בעלי צורה והדרת פנים,

[ומלבד] הרוחניות שבגשמיות – כלי הקודש שהיו בירושה מכ"ק אבותינו רבותינו הקדושים, מרבנו הזקן, הרבי האמצעי, מאב הסבא, מהסבא,

[ומלבד] הגשמיות שברוחניות – תואר הפנים הקדוש והיפה, פני קודש הקדושים [הכוונה לאביו, אדמו"ר הרש"ב] עם מצב הרוח המרומם והקול הנעים של אמירת ההגדה, היה העיקר הרוחניות שברוחניות – השיחות והפירושים על מאמרי ופסוקי ההגדה.

הרוממות של הגברת הצורה

... אצל אבי היו כל העניינים בסדר מסודר. כך גם בעריכת הסדר. לפני שסידר את שלוש מצות המצווה, וכן לפני סידור הקערה ואמירת ההגדה, היה מעיין בסידור הארז"ל שהיה מונח על השולחן.

...את הסדר הראשון היו מתחילים בשעה שמונה בערך ועד לשעה עשר וחצי היו אומרים את ההגדה ומשוחחים בענייני ההגדה. בשעה אחת עשרה היה אבי כבר ממחר לאכול כזית המצה, מרור, כורך, כשכל פרט מהווה עבודה נעימה מיוחדת.

דרכים רבות בעבודת ה' היה ניתן ללמוד כשראו והסתכלו את אבי שותה ארבע הכוסות ואוכל כזית המצה והמרור.

בכל העבודות האמורות ראו שגשמיות הגוף איננה תופסת מקום כלל, הוא, הגוף, הנו רק כפועל ומקיים רצון הנפש. וכל זה נעשה בשלווה ובמתנות כזו שהיו מעוררות דרך ארץ של מורא ופחד מתוך אהבה וחיבה פנימית.

פניו הקדושות שהביעו שביעת רצון נרחבת יחד עם אגלי הדמעה שזלגו מאליהם בשעת אכילת מרור היו מרוממים מן הטבע האנושי הרגיל, השתקפו בהם כל היופי והרוממות של "הגברת הצורה על החומר".

(ליקוטי דבורים חלק א' עמ' 186-8)

מאורעות התקופה זועקים: האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם!

השילוב והחיבור המפעים בין מערכות השמים לכוחות הטבע שבארץ, הוא
הוא סוד הגאולה העתידה • היסוד של המהר"ל בסודו של נס פורים, העומק
שהעלה אדמו"ר הזקן וביאורו המחודש של כ"ק אדמו"ר זי"ע – משתקפים
בנפלאות שאנו חוזים נגד עינינו, ועתה עלינו לחולל בתוכנו את הנס של
‘שבת הגדול’ • דברים מעוררי לב מפה מפיק מרגליות, הרב יוסף יצחק
גייקובסון שליט"א • מסמך גאולה לגאולה

הביא לדפוס: מנחם יעקובוביץ

יש שיאמרו: "לאט לך, אי אפשר להשוות את חמינאי להיטלר; היטלר הרג שישה מיליון יהודים, חמינאי לא...". אבל זו התעלמות מהמציאות. חמינאי לא השמיד שישה מיליון יהודים לא משום שלא רצה, אלא משום שלא הצליח להגשים את מזימתו, תהילות לקל עליון. התכנית שלו ושל המשטר שהנהיג על ידי תכנית הטילים והגרעין, הם הוסיפו והציבו טבעת חנק של מרצחים נתעבים סביב ארץ הקודש ותושביה, שלהם שאיפה אחת ויחידה: להביא ח"ו שואה שנייה לעם הנצח, ובמקביל לשפוך נהרות של דם בכל מקום שידם מגעת בעולם, ובחסידי ה' עצתם הופרה.

“השם יתברך רוצה שיַדַע הגאולה שהיא באה ממנו”

הדמיון לניסי הפורים אינו רק ב"אשר חשב לאבד את כל היהודים", אלא גם במובן עמוק יותר – בנוגע לאופן בו אירע נס ההצלה. המשנה באבות (פ"ו מ"ו) אומרת: "הא למדת, כל האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם, שנאמר ותאמר אסתר למלך בשם מרדכי". ומפורסמת התמיהה, מהו גודל הזכות של "האומר דבר בשם אומרו" שהשכר על כך הוא "מביא גאולה לעולם"?

המהר"ל ב'דרך חיים' על אבות מבאר זאת באופן נפלא:

כל מדות הקב"ה הם מדה כנגד מדה, ודבר זה שהאומר דבר בשם אומרו, מה טעם שיזכה להביא גאולה?... יש לדעת, כי כאשר הקב"ה מביא גאולה, השם יתברך רוצה שידעו כי הוא יתברך פעל, ולא יאמרו לא השם יתברך פעל כל זאת, רק חכמתם

יהודים יקרים, אל לנו להתעלם מגודל הנפלאות שאנו חווים על בשרנו. החל מבקרו של יום שבת קודש פרשת זכור בואכה ימי הפורים, ועד לכניסה החגיגית לחודש ניסן ועד בכלל – ניסן מלשון נס – הלוך ומוסיף ואור בשרשרת של ניסים גדולים ועצומים.

תארו לעצמכם כיצד היה העולם נראה אילו בשנת תרצ"ח, נשיא ארצות הברית דאז היה יוצא למלחמה בגרמניה הנאצית והורג את היטלר וחבר מרעיו להשחית יימח שמם וזכרם, את מנהיגי המפלגה הנאצית ומפקדי הצבא הגרמני, ולאחר מכן היה ממשיך וכובש את שמי גרמניה ומשתק את מכונית ההשמדה האדירה שבנה צורר היהודים במשך שבע

השנים מעת עליית מפלגתו לשלטון עד לפרוץ המלחמה ועד בכלל – כיצד היה העולם נראה כיום? כמה יהודים היו ניצולים? כמה בני אדם היו ניצולים? הרי זה היה עולם אחר לחלוטין...

ובכן, זה בדיוק מה שקרה בימי הפורים תשפ"ו.

כשרבבות אלפי ישראל בכל העולם כולו קראו בתורה "זכור את אשר עשה לך עמלק..." לא תשכח", באותן שעות ממש נמחה מעל פני האדמה עמלק שבדורנו, יימח שמו וזכרו, המנהיג העליון של איראן אשר שאיפתו ומגמתו היו להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים, רחמנא ליצלן, לא "ביום אחד" אלא ברגע אחד, באמצעות פצצה גרעינית היו לא תהיה. מעולם לא היה עיתוי יותר טוב ותזכורת יותר עמוקה לדברי המגילה ש"ימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם".

אכן, אלו ימים לא פשוטים. לב כל ישראל דואב על נשמות הנרצחים הי"ד מהטילים האיראניים, ועל הפצועים, ישלח ה' דברו וירפאם; אך בה-בעת, על אירועים כלליים יש להסתכל במבט היסטורי.

ומצליחים במשימותיהם - "ונהפוך הוא אשר ישלטו היהודים
המה בשונאיהם" - מראה במוחש את יד ההשגחה אשר "היא
נפלאה בעינינו".

פרט מעניין נוסף, הוא היחס שנשיא ארה"ב מעניק למלחמה
זו. אמת, "לב מלך ביד ה' על כל אשר יחפוץ יטנו", ובכל זאת
מפעים לראות איך ה' אלוקי הרוחות לכל בשר רוקם את הדברים
בלבשי הטבע. נפגשתי עם נשיא ארה"ב ושוחחתי עימו, ואני
יכול לומר כי הוא חש שיש לו שליחות משמיים. מאז שניסו
להתנקש בחייו הוא חדור מטרה ומבין שהוטל עליו למגר את
הפחד משונאי ישראל, ולכן הוא יוצא למלחמה בהם אף שאין לו
גיבוי מלא מאזרחי ארצו. הוא רואה בכך שליחות.

ני פי ה' דיבר

רבנו הזקן מכבד בספרו תורה אור את דברי המדרש הידועים
במשלי (פ"ט, ב) "כל המועדים עתידין ליבטל וימי הפורים אינן
בטלים לעולם", שאין הכוונה שהמועדים יתבטלו לחלוטין ולא
ישמרו אותם, אלא שהגילוי האלוקי שיציף את העולם לעתיד
לבוא יהיה נעלה כל כך עד שלא תורגש קדושתם המיוחדת של
החגים, והם יתבטלו "כשרגא בטיהרא", כנר באור הצהריים.
לעומתם, רק חג הפורים יישאר ויורגש גם לעתיד לבוא. וכל
כך למה? דווקא משום שהנס של פורים אינו גלוי, שם ה' לא
נזכר במגילה והיהודים נדרשים לומר בעצמם את הדברים "בשם
אומרים". נס כזה מבטא את השליטה המלאה של הקב"ה גם על
הטבע עצמו - וזהו הגילוי של הגאולה העתידה.

אין שני רבדים נפרדים - גשמי ורוחני.
הטכנולוגיות החדשות ביותר משמשות כדי
להגן על בניו של מקום, כיון שזהו כל הייעוד
שלהן. והרי כך לימדנו חז"ל על הפסוק
"בראשית ברא אלוקים את השמים ואת
הארץ" - "ב' ראשית, בשביל ישראל שנקראו
ראשית, ובשביל התורה שנקראת ראשית"

בפירוש הכתוב שנאמר בייעודי הגאולה "ונגלה כבוד ה'
וראו כל בשר יחדיו כי פי ה' דיבר", מבואר במפרשים דהיינו
שהבטחותיו של הקב"ה יתממשו ויתקיימו לעיני כל. אך
אדמו"ר הזקן מפרש שלעתיד לבוא יראו "כי פי ה' דיבר" את
עשרה המאמרות שבהם נברא העולם. כלומר, המציאות כולה
תכיר ותחוש שהיא אינה אלא הבל פיו של הקב"ה וכיטוי לכוחו
האינסופי. הגילוי האלוקי יהיה לא רק של ניסים וקיום הנבואות
המופלאות, אלא הוא יבוא לידי ביטוי בכל פרט במציאות
עצמה: החתול, הכוכב, האטום, גרגיר החול וטיפת המים - הכל
יראו שמציאותם אינה אלא דבר ה' ש"אין עוד מלבדו".

המחשבה שהטבע אינו אלא חוקים שהקב"ה קבע בבריאה
והם מתנהלים מעצמם, מותירה מקום למציאות נפרדת כביכול
חוץ מהקב"ה ח"ו. לעומת זאת, כל המשמעות של גאולה היא
ההכרה המלאה בכך שאין "שתי רשויות" אפילו במובן הדק
ביותר, והכל אינו אלא ביטוי שלו יתברך.

על פי זה ביאר הרבי זי"ע בעומק יותר את דברי המשנה
"האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם": אין זה רק מידה

ועוצם ידם...

ולפיכך אם לא היתה אסתר בעלת מדה זאת לתלות הדבר
במי שראוי לתלותם, והיתה חס ושלום אומרת לישראל
אני עשיתי ברוב חכמתי, כדי להתגדל ולהתפאר, לא היתה
אסתר ראויה שתבא הגאולה על ידה, שהשם יתברך רוצה
להודיע החסד והטוב שהוא יתברך עושה עם ישראל.

אבל מאחר שאסתר הגידה למלך אחשוורוש בשם
מרדכי, והיה אפשר לה לומר למלך כי אני עשיתי זאת
למלך למצוא חן בעיני המלך, ולא עשתה זה, רק היתה
אומרת בשם מרדכי אשר עשה, ומפני זה היא ראויה גם
כן להביא גאולה לעולם. כי מעתה לא תתלה הדבר כי אם
בהשם יתברך, כי בודאי היתה אסתר יודעת כי כל אשר
נעשה הוא מאת השם יתברך. . בשביל שאמרה הדבר בשם
אומרו, ולא היתה תולה בעצמה, וכך תהיה תולה הגאולה
במי שהביא הגאולה, לא בעצמה.

ובהמשך הדברים מכבד מהר"ל, שהחשיבות שבתלית
הגאולה בקב"ה נוגעת דווקא לנס פורים:

כי השם יתברך רוצה שיודע הגאולה שהיא באה ממנו.
וגאולת מצרים בודאי נודע הגאולה שהיא מן השם יתברך,
כי נעשה בגאולה זאת אותות ומופתים גדולים, עד שנודע
שמו יתברך. אבל בגאולה זאת לא היו אותות ומופתים
כלל, ואם כן יש לומר שיאמר כי לא היתה הגאולה מן השם
יתברך, והיה אפשר לאסתר לומר כי היא עשתה זאת. ואף
בימי חשמונאים, שגאלם מידי יון, היה נס נראה, דהיינו
בנרות, כדי שידעו כי השם יתברך היה מגביר אותם על
היונים, ולא יאמרו כחם
ועוצם ידם עשתה זאת.

ובכאן אצל אחשוורוש
לא היה שום נס נגלה...
שלכן שם הגואל
"אסתר", כי היתה
הגאולה בהסתר, ולא
בנגלה כלל... ולפי זה
לא תמצא השם במגילה
מפורש, מפני כי היה נס
בהסתרת פנים ממנו, ואין
יהיה שמו יתברך מפורש
במגילה, אחר שהיה הנס
בהסתר פנים מן ישראל.

בשושן הבירה דאז, על אף
הסתר הפנים לכאורה, הרי
שכל המתבונן ברצף האירועים

עליהם מספרת המגילה שנמשכו י"ב שנה רואה בעליל שמאת
ה' הייתה זאת. הקב"ה הוא שארג את התוכנית הפלאית להצלת
עם ישראל. המשתאות שנמשכו קפ"ז יום, כאשר ביום האחרון
המלך משתכר והורג את ושת', מקבץ את כל הנשים במשך
ארבע שנים עד שלבסוף בוחר באסתר, וכל המשך השתלשלות
האירועים - הכל היה ממש יד ה' על מנת להביא את נס ההצלה
לבניו בחיוריו.

כן הדבר בזמננו זה: כל מי שמסתכל על רצף האירועים שאנו
חוויים בפרט בשנים האחרונות ובשבועות האחרונים, מבין
שהעובדה ש"כבשה אחת בין שבעים זאבים" נותרת בחיים
- נזקפת אך ורק לזכות "גדול הרועה" ששומר עליה. רצף
אירועים בלתי נתפסים אירע בשנים אלו, רק על מנת לאפשר
את המצב הפלאי בו אנו שרויים כיום; החל מהעובדה שנשיא
ארה"ב ניצל פעמיים מהתנקשות וכלה בכך שכל ארגוני הטרור
שסביב ארץ הקודש עומדים בפני קריסה, עקב חיסול רבי
המרצחים ועד להתמוטטות המשטר האיראני. מלבד כל זאת,
עצם העובדה שכל הטייסים היהודים שבים מדי יום בשלום

החרדית אינו להישאר לעולם ועד כמחיצה נבדלת לעצמה, אלא שממנה יצא האור האלוקי לכל אחינו באשר הם ולכל העולם כולו. כל יהודי שומר תורה ומצוות צריך לראות את עצמו כשליחם של אבותינו אברהם יצחק ויעקב, ואחריהם כל אבותינו ואבות אבותינו במשך שלושת אלפים ושלוש מאות שנה, להעביר את שלשלת הזהב לכל אחד מצאצאיהם עד סוף כל הדורות, בדרכי נועם ובדרכי שלום ומתוך אהבת ישראל אמתית – "אוהב את הבריות ומקרבן לתורה".

אל תחשדוני שאני נאיבי לחשוב שתמו כל הסכסוכים בקהל עדת ישורון, אבל אם נתרום מהשקפה של קטנות לצורה של גדלות, נבין את גודל השעה ההיסטורית ונשכיל לראות את המפנה העמוק בתודעת עם ישראל.

העם משווע למנהיגות אמתית, מנהיגות רוחנית. כשאירועים כאלה מתרחשים, כל נפש יהודית משתוקקת להדרכה פנימית ואותנטית המושתתת על האמונה בה' ומסורת ישראל. מי יעניק להם זאת, אם לא אלו שזכו לראות בכל דבר את "שם אומרו"? אי לכך, צריכים אנו להתמסר בלב ונפש לרצון ה', וכפי שהתבטא רבנו הזקן שאהבת ישראל היא דבר אחד עם אהבת ה', שהרי מקרא מלא דבר הכתוב "אהבתי אתכם אמר ה'", ויש לנו לאהוב את מה שהאהוב – הקב"ה – אוהב.

כל מי שמסתכל על רצף האירועים שאנו חווים בפרט בשנים האחרונות ובשבועות האחרונים, מבין שהעובדה ש"כבשה אחת בין שבעים זאבים" נותרת בחיים – נזקפת אך ורק לזכות "גדול הרועה" ששומר עליה. רצף אירועים בלתי נתפסים אירע בשנים אלו, רק על מנת לאפשר את המצב הפלאי בו אנו שרויים כיום

נס שבת הגדול בנפשנו

ידוע המבואר בספר האורה לרש"י ובטור אורח חיים (סימן תל), מדוע נקראת שבת זו שלפני הפסח "שבת הגדול":

הטעם, לפי שנעשה בו נס גדול, שפסח מצרים מקחו בעשור כדכתיב "בעשור לחודש הזה ויקחו להם שה לבית אבות שה לבית", ופסח שיצאו ישראל ממצרים היה ביום חמישי כדאיתא בסדר עולם, ונמצא ש' בחדש היה שבת, ולקחו להם כל אחד שה לפסחו וקשר אותו בכרעי מיטתו ושאלום המצריים למה זה לכם והשיבו לשחטו לשם פסח במצות השם עלינו, והיו שינייהם קהות על ששוחטין את אלהיהן ולא היו רשאים לומר להם דבר, ועל שם אותו הנס קורין אותו שבת הגדול.

לכאורה יש לתמוה: אמנם, היו אלו רגעים מיוחדים בהם נמנע אסון – המצרים ראו את בני ישראל מכינים את אלוהיהם לשחיטה ולא עשו דבר; אך האם מאורע זה דיו כדי לזכות את השבת בתואר "שבת הגדול"? הרי הנס הזה מחוויר בהשוואה לעשר המכות, ליציאת מצרים עצמה, לקריעת ים סוף, לירידת המן מהשמים או לליווי המיוחד בענני כבוד! מדוע הנס שכל גדורו הוא 'מניעת היזק', ולא שידוד מערכות הטבע באופן חיובי, נקרא "גדול"?!

כדי להבין זאת, יש לבאר תחילה את המצב בו בני ישראל היו שרויים באותה תקופה. הדבר מתבטא בכך שהקב"ה ציווה אותם לאכול את הפסח בצורה מוגדרת מאוד: "אל תאכלו ממנו נא ובשל מבושל במים, כי אם צלי אש ראשו על כרעיו ועל קרבו". בדרך הפשט צריך ביאור, מה נוגע כל כך שהבישול יהיה גמור, ודווקא

כנגד מידה' – זכות שמקבלים עליה שכר תואם, אלא זהו ממש סיבה ותוצאה: מי שפועל בהכרה שלו ובהכרה של כל הסובבים אותו, שיאמרו את הדברים "בשם אומרים" – כפי שהם מבטאים את המקור והשורש האמתית שלהם, עשרת המאמרות בהם הקב"ה מהווה את העולם – מביא בדרך ממילא גאולה לעולם; הוא משנה את המציאות ומעלה את האנושות לשלב של "וראו כל בשר יחדיו כי פי ה' דיבר".

המאורעות שמתחוללים מול עינינו מראים עד כמה אנו קרובים לגאולה האמתית והשלימה. אנחנו רואים שילוב וחיבור נפלא בין הרבדים של השמים והארץ. מחד, הכל מתנהל בדרכי הטבע. ההצלה נעשית על ידי מודיעין מדויק, מערכות הגנה משוכללות, מטוסי תקיפה ופצצות חודרות בונקרים. מאידך, הרי אין כאן שום פרט שאינו נס בפני עצמו; די היה בכך שהקליע שנורה לעבר נשיא ארה"ב היה סוטה ממסלולו מילימטר אחד – ובדרך הטבע לא היה סיכוי שבני ישראל יוכלו לקבל את הנשק שהם זקוקים לו, ובוודאי לא שצבא ארה"ב עצמה ישתתף בתיאום מלא בהשמדת שונאי ישראל ומיטוט המשטר האיראני.

המסר שעלינו ללמוד מניסי המלחמה הוא פשוט: אין שני רבדים נפרדים – גשמי ורוחני. הטכנולוגיות החדישות ביותר משמשות כדי להגן על בניו של מקום, כיון שזהו כל הייעוד שלהן. והרי כך לימדנו חז"ל על הפסוק "בראשית ברא אלוקים את השמים ואת הארץ" – "ב' ראשית, בשביל ישראל שנקראו ראשית, ובשביל התורה שנקראת ראשית". הטבע עצמו מורה על גדולתו של הקב"ה, והשתלשלות האירועים מבטאת ש"אין עוד מלבדו".

וכאמור, יש כאן עוד נס גדול מאין כמוהו: קהל עדת בני ישראל לכל גווניו מרגיש בפנימיות הלב שאנו זוכים לחזות באירוע שמיימי עצום. כל אדם שמוח בקודקודו מבין שכל פלאי הטכנולוגיה בעולם, אנשי המודיעין וחילות תבל גם יחד, לא היו יכולים להנחיל הצלחה אדירה כזו.

מי פילל ומי מילל מלחמה ניסית שכזו. שכל מטוס שיוצא לאיראן יחזור בשלום; שיתאפשר לחסל את המן ועשרת בניו יחד עם עוד מאות עמלקים בבת אחת; שנשיא מעצמת העל לא יתפשר עד להפלה מוחלטת של המשטר האכזרי; ועוד קודם לכן, שסוריה תתפורר לחלוטין; שחמאס וחזבאללה יגיעו לידי קריסה, ולא מנינו אלא מקצת מהדברים שעניינו רואות.

יתרה מזו: אחד 'הניסים הטבעיים' הגדולים והמתבקשים ביותר להזכירם, זו ההתעוררות הרחבה לקרבת ה' בכל שכבות העם היהודי. כל תושבי הארץ וגם יהודי התפוצות חשים שהניצחון הגשמי במלחמה הנוכחית הולך שוב וזרוע עם הניצחון הרוחני, ומשכן הכל מכירים ביד ההשגחה.

עם ישראל מחכה לנו

לב ישראל ער הוא לומר את הדברים "בשם אומרים", ולהבין כי גדול הרועה השומר ומציל את הכבשה האחת בין שבעים הזאבים; ועם זאת, דומני שבעניין זה מוטלת אחריות גדולה עלינו – אלו שזכו להימנות על חוגי יראי ה'.

כאמור, התעוררות רוחנית שאין כמותה התפשטה בקרב כל בית ישראל. אנו רואים בעינינו שכל אחד מאחינו בני ישראל הוא משתייך ל"עם מרדכי" והוא "איש יהודי" – כפירוש חז"ל: כופר בעבודה זרה ומודה בכל התורה כולה. אם כן, תמורת הצורך להישאר כל העת במגננה מפני חוגים אחרים, יש לנו הזדמנות ויכולת היסטורית לשנות את המציאות. תפקידה של היהדות

עצמם מפסיקים לפחד להיות מי שהם צריכים להיות, ומקבלים עליהם עול מלכות שמים. ומשכך, כאשר המצרים צפו בהגדרה העצמית החדשה שהיהודים התעטרו בה, הם נותרו משותקים. הם ראו את האמונה הבלתי מעורערת של היהודים עד כדי מסירות נפש מוחלטת, והם קפאו על מקומם.

הנה נכנסים אנו לשבת הגדול, הפועלת מודעות חדשה בכלל ישראל. יתן השי"ת אפוא שמקבלי ההחלטות סוף-סוף יפנימו את האמת הבסיסית הזו, כי זוהי האמת על עולמנו: העולם מתבסס ביהודים המתבססים בעצמם; ולעומת זאת, אומות העולם מכבדים ומעריצים יהודים המכבדים את עצמם ואת תורתם, את ארצם ואמונתם.

יתן השי"ת בלבבות בית ישראל הכרה אמיתית ש"אין עוד מלבדו", וכל פרט במציאות הבריאה הוא גילוי אלקות. זו אכן תהיה יציאה אמיתית משעבוד מצרים, ועל ידה נזכה במהרה בימינו לביאת משיח צדקנו. ■

בצליה, ובאופן שהכבש נשאר שלם, "על כרעיו ועל קרבו"? ב'דעת זקנים' מבעלי התוספות הובא ביאור מרתק:

פירש ראב"ע, לפי שתועבת מצרים תזכחו, שמא תאמרו לא נצלהו כל צורכו פן ירגישו בו המצרים, תלמוד לומר אל תאכלו ממנו גא. ושמא תאמרו נבשלנו ונכסנו בקדרה, תלמוד לומר ובשל מבושל במים. ושמא תאמרו לחתוך הראש והכרעיים ואל יכירו מה זאת, תלמוד לומר ראשו על כרעיו ועל קרבו.

הוא אומר: בני ישראל פחדו מאוד. הם, שהיו רגילים במשך שנים להיות עבדי המצרים, וחלקם אפילו נמשכו לעבוד את העבודה זרה של הרודים בהם, התקשו למצוא בעצמם די אומץ לקיים את ציווי ה' ולהרגיז כל כך את אלו שעד עתה דכאו אותם באכזריות. על אף שבמשך חצי שנה כבר לא התעמרו בהם והעבירו אותם, כדברי חז"ל שכבר "בראש השנה בטלה עבודה מאבותינו", בתודעתם הם עדיין היו עבדים.

זהו הנס האמיתי של שבת הגדול: לא רק הצד השלילי, שהמצרים לא עשו להם דבר, אלא הצד החיובי: היהודים הצליחו בסופו של דבר לקום ולעשות מעשה, הם קיימו את ציווי הקב"ה, שברו מעליהם את תואר העבדות, משכו ידיהם מעבודה זרה ולקחו להם צאן של מצוה.

במובן מסוים, זהו הרגע בו בני ישראל יצאו ממצרים. בגשמיות הם עדיין היו כלואים, אך מבחינה נפשית כעת הם כבר שברו את המחסום הראשון: הם הצליחו להצהיר לעצמם ולעולם שאין להם אדון מלבדו יתברך! יהודים אנו! כל שאר האותות והמופתים הגדולים של יציאת מצרים היו מעשה ידיו של הקב"ה. הקב"ה פעל את המכות על ידי משה ואהרן, קרע את הים, הוריד מן ונתן את התורה, ולאחר מכן הולך אותנו ארבעים שנה במדבר הגדול והנורא. חוקי הפיזיקה וחולל ניסים למכביר, ומי יעכב בידו; הקב"ה אינו כפוף לדבר ח"ו, הוא אדון הכל ומשכן הוא חופשי.

מה שהופך את השבת הזו ל"גדולה" הוא שהיהודים חדלו להיות עבדים בתוך לבם ונפשם. העבדים מרדו באדונייהם. לא מרד חיצוני בחרב ובחנית, אלא מרד פנימי שיסודו בהכרה ש"עבדי הם ולא עבדים לעבדים", דבר שהביא לשחיטת האילים והקרבת קרבן לקב"ה.

במובן מסוים, יותר מהניסים שהקב"ה מחולל עבור עם ישראל, גדול הנס שמתרחש כאשר היהודים

ב"ה

חזון למועד

הספר שילווה אתכם לקראת החג הקרב ובא מאת הרב יחזקאל סופר

חדש!

מועדי ישראל נושאים מסרים לחייו האישיים של כל יהודי ולעבודתו את בוראו. מאחורי הלכותיו ומנהגיו של החג עומד חזון רוחני - חזון למועד - המעניק לו ניחוח מיוחד. 480 עמודי הספר מכוננים מחדש את נקודת המבט על מועדי ישראל, על בסיס הספרות התורנית לדורותיה ולאורה של תורת חב"ד ומשנתו של הרבי מליובאוויטש.

להשיג בחנויות הספרים המובחרות

ההסתכלות האמיתית על מציאות הבריא

מדוע כעס רבי יוסף כל"ב, ומה הניח את דעתו? < משקפיים של חסידות - היכן רוכשים אותם ומה רואים באמצעותם? > וסעודת משיח - על שום מה? >> דיבורי חסידות בעניין הגילוי דשביעי של פסח

בגילוי אורו של משיח, זו נתינת הכוח להפוך את העולם לטובה - שהעולם ישתנה וייעשה מקום של גילוי אלוקות. זאת אומרת, לא לברוח מהעולם אלא להפך - לחבר את העולם עם אלוקות.

כך מבואר בתורת החסידות, ובפרט בדרושי אחרון של פסח, שאחד ההבדליים העיקריים בין הגאולה העתידה לבין גאולת מצרים הוא, שבגאולת מצרים נאמר "כי בחפזון יצאת", ואילו בגאולה העתידה נאמר "כי לא בחפזון תצאו ובמנוסה לא תלכו", אלא "בשובה ובנחת תושעון". זאת כי גאולת מצרים הייתה במצב בו בני ישראל מצד עצמם עוד היו שקועים במ"ט שערי טומאה, ולכן הייתה נצרכת גאולה בדרך שבירה - שבירת קליפת מצרים על ידי עשר המכות במצרים והמכות שלקו על הים, ובכך לגרום שלא ייוותר בהם כוח, וכל יהודי יוכל לנוס על נפשו ולברוח מטומאת מצרים.

לעומת זאת, הגאולה העתידה לא תהיה באופן של שבירה ומנוסה, "כי ברח העם", כתוצאה מאור אלוקי השוכר את גדרי המציאות וממלט את ישראל מתוך הגלות, אלא היא תהיה דווקא בהתאם למצב העולם ותנבע מתוכו דווקא, כי אז יתרחש החיבור של העולם הזה עם האלוקות בשלימות. ומשכך אין סיבה לברוח, אלא ניתן ללכת בשובה ונחת - ולא במנוסה תלכו כי הולך לפניכם ה'".

להרכיב את משקפי הבעש"ט

סוד נפלא זה של חיבור העולם עם האלוקות עד שיהיו כדבר אחד, החל מומן הבעש"ט. ידועה תורת הבעש"ט האומרת שכללות עבודת ה' של הנשמה צריכה להיות יחד עם הגוף, וכך דרש את הפסוק "כי תראה חמור שונאך רובך תחת משאו וחדלת מעוזב לו, עוזב תעזוב עמו". כאשר אדם רואה ומתבונן ב"חמור" שלו, הוא חומר הגוף והנפש הבהמית, יגלה שהוא "שונאך", דהיינו שהוא שונא את הנשמה ואת עבודת ה', והרי הוא "רובץ תחת משאו", הוא יושב עצל ואינו רוצה

ה', אלא שאין עוד מציאות כלל, וכל מה שאנו רואים הוא הוא דבר ה' המחיה ומקיים את הכל.

שאל ר' יוסף כל"ב - שטרם עמד על השתייכות של רבנו לבעש"ט - מהי השייכות של הבעש"ט אליכם? הרי כבר עברו שני דורות מזמנו. השיב רבנו, שהגמרא במסכת עבודה זרה מדברת בדין משקה "ניצוק" שהוא חיבור לטומאה וטהרה. מעיינותיה של תורת הבעש"ט - אמר רבנו - הם דבר הניצוק, וניצוק הוא חיבור. וכיון שהוא קיבל מתורת הבעש"ט בדרך ניצוק, אם כן זהו דבר חי אצלו המקשרו עם מקור המעיין.

מאורעות אלו היו תחילת התקרבותו של רבי יוסף כל"ב לדרך החסידות, ובמשך הזמן נעשה לאחד מגדולי חסידיו של רבנו הזקן.

במנוסה או בנחת

אחיי ורעיי, עובדה נאה זו צריכה לימוד. מה שמענו כאן? העניין של הבעש"ט זה "בר ליואי", דהיינו, שעניינו הוא לחבר את העולם עם האלוקות, וזאת על ידי עבודתם של ישראל.

בנוגע ליום טוב אחרון של פסח, ידוע שהבעש"ט גילה שביום זה מאיר "גילוי הארת המשיח". ולכן אחד הדברים שהבעש"ט תיקן בנוגע לאחרון של פסח, הוא שיערכו "סעודת משיח".

הרבי זי"ע מביא (בחיבורו "היום יום") כיאור נפלא בשם חותנו, אדמו"ר הרי"צ, ביחס לשאלה: מדוע דווקא ביום אחרון של פסח נדרשים אנו לגילוי אורו של משיח? ומבאר שם שכלל ימי הפסח הם "זמן חירותינו" - זמן של דילוג, דהיינו שיהודי נמצא במדרגה שלמעלה ממגבלות העולם הזה, והוא כבר מרגיש שיצא מן הגלות. אך מאחר יותר, לאחר החג, הוא מוצא עצמו נצרך לרדת שוב בחזרה לעולם הזה, לתוך המרירות של הגלות. ולצורך זה בא גילוי אורו של משיח, שהוא הנותן ליהודי את הכוח ללכת לבטח דרכו בעולם הזה.

במילים אחרות: אחד העניינים העיקריים

לחיים! לחיים ולברכה! אנו עומדים עתה בימים הסמוכים לחג הפסח, שבסופו נבוא ליום טוב אחרון של פסח - יום קריעת הים לפני בני ישראל. נפתח אפוא בסיפור שסיפר כ"ק אדמו"ר הרי"צ זי"ע.

היה זה בזמן שאדמו"ר הזקן טרם קיבל עליו את הנהגת העדה, ודרכו הייתה לנסוע ממקום למקום בקהילות ליטא באופן נסתר, מבלי לגלות את זהותו, וכך קירב רבים מתלמידי החכמים שבדורו לדרך החסידות.

באחד הימים הגיע רבנו לעיר שקלוב שנודעה באותה עת כמבצר של תורה והתנגדות, והיה שם ריבוי תלמידי חכמים שהגו בתורה יומם ולילה. ביניהם היה הגאון ר' יוסף משקלוב, שכונה בפי העם 'ר' יוסף כל"ב'. לאותו גאון היה שיעור יומי בענין גדול, ורבנו הזקן נהג לשבת ולהאזין לשיעורו ואחר כך להתדיין עמו על חידושי, ובכל פעם התפעל ר' יוסף מכוח עיונו של רבנו בדרך הנגלה.

באחת משיחותיהם, פלט ר' יוסף אמרה חריפה נגד הבעש"ט, ורבנו הזקן מצדו נכנס עמו בדברים כדי להוכיח את גדולת הבעש"ט. בין הדברים אמר רבנו לר' יוסף שגילוי הבעש"ט בעולם גדול יותר מגילוי אליהו הנביא... ר' יוסף התפלא ואף התרעם לשמע הדברים, אך רבנו הסביר את דבריו ואף הוכיח שיש לו מקור מהגמרא - ממסכת כתובות. הגמרא מספרת שבשעה שרבי יהושע בן לוי נכנס לגן עדן, הלך אליהו הנביא והכריז: "פנו מקום לבר ליוואי". מה פירוש "בר ליוואי"? - זהו מלשון "הפעם ילווה אישי אלי", שהוא לשון ליווי והתחברות. דהיינו שהצדיקים ונשיאי ישראל נקראים "בר ליוואי", מאחר שהם מחברים את בני ישראל עם הקב"ה ואת העולם כולו עם האלוקות. לכן אליהו הנביא הכריז לפניו: "פנו מקום לבר ליוואי".

אם כן, מהעובדה שאליהו שימש את ריב"ל, משמע שהצדיקים העוסקים בחיבור העולם עם האלוקות גדולים מאליהו, והרי זה היה כל עניינו של הבעש"ט ותורתו - לגלות את ההתקשרות וההתחברות של הקב"ה עם מציאות הבריא כולה, כידוע שיסוד החסידות הוא ההכרה ש"אין עוד מלבדו" - לא רק במשמעות שאין עוד אלוה ח"ו מבלעדי

לעשות את המוטל עליו. משכך עלול לעלות בלב האדם: "וחדלת מעזוב לו" - אשבור את הגוף על ידי תעניות וסיגופים, ואתמקד בעבודת הנשמה. אומר הבעש"ט: "לא בזו הדרך ישכון אור ה'", אלא "עזוב תעזוב עמו", דהיינו שעבודת ה' תהיה יחד עם הגוף, כך שהגוף ייעשה כלי שרת לאור הנשמה.

עניין זה בתורת הבעש"ט - הפיכת הגוף לכלי לאלוקות, ולא לשברו על ידי תעניות וסיגופים - הוא חידוש עיקרי ויסוד כללי. מדוע? כי הוא עולה בקנה

אחד עם תכליתו של הגילוי האלוקי לעתיד לבוא, שאנו מתכווננים בזמנינו אלה לקראתו, ומשכך עבודתנו צריכה להיות תואמת אליו.

כאמור, בזמן יציאת מצרים, העולם טרם היה מזוכך ומבורר, ועדיין לא היה ניתן להפכו למשכן לה'. לכן הברירה היחידה הייתה אז לברוח - עבודת ה' הייתה בדרך מנוסה וחיפזון, "כי בחפזון יצאת". ובמידה מסוימת הדבר נכון גם עתה, כאשר יהודי בעל תשובה עומד בתחילת עבודתו להתקרב אל ה' - עליו לברוח ממקומו הנוכחי ולשכוח מהיצר הרע והנפש הבהמית המסיתים אותו, ואז עבודתו היא בדרך שבירה וברירה - לא להתעסק עם הרע כלל, אלא להניח הכל ולצאת לחירות בדרך שבירה וביטול. וכך גם ביחס ליהודים שומרי תורה ומצוות, שכיוון שהרע שנספח בנפשותינו במצרים טרם סר מעלינו בתכלית לאורך כל הדורות, עלינו לסגל בעבודתנו גם את מוטיב התשובה - לברוח מהרע המקנן בנו ולהתעלות אל הקודש.

באופן כללי, כך הייתה נראית עבודתו של יהודי במשך שנות הגלות. אבל לאחר כל זה, מה עשו יהודים משך כל שנות הגלות? באמצעות לימוד התורה וקיום המצוות הם הפכו וזיככו את עצמם, עידנו את גשמיות העולם, ועתה כבר הולכת ומתגלה האמת האלוקית שהיא הגילוי של אחדות ה' בשמים ובארץ שאין עוד מלבדו. וכך בשעה שהאדם מתבונן על העולם ומציאותו, הוא בא לידי הכרה ש"לעולם ה' דברק ניצב בשמים", כי המעיין באמת על העולם והנהגתו רואה את הכוח האלוקי המהווה ומקיים את הדברים הגשמיים.

ובשעה שיהודי מביט על גשמיות העולם ב"משקפיים" שרכש בבית מדרשו של הבעש"ט ותורתו, והוא מסיק אל נכון שגשמיות העולם קשורה דווקא עם אלוקות, ארוא הוא כבר אינו צריך "לשבור את העולם" או "להתנתק מהעולם", אלא אדרבה: הוא מגלה במסגרת חיי העולם הזה - באכילתו ובשתייתו ובמשאו ומתנו וכו' - את הכוח האלוקי של הקב"ה שעומד ומקיים אותו, וכמאמר הכתוב "בכל דרכיך דעהו".

סעודה שכולה התחברות

זהו הטעם למנהג שתיקן הבעש"ט לערוך ביום אחרון של פסח 'סעודת משיח'. בסעודה זו אנו אוכלים מצה, דהיינו אכילה גשמית דווקא, ומאוחר יותר תיקן והוסיף אדמו"ר הרשב"ב שישתו בסעודה זו גם ארבע כוסות יין. כל עניינים אלו של אכילה ושתייה גשמית באים להוכיח שגילוי המשיח אינו דבר המרחף מעל העולם הזה, אלא אדרבה - כל עניינו של משיח הוא להפך את העולם עצמו כך שבו עצמו יאיר הגילוי האלוקי.

אחד הפסוקים המדברים בעניין הגאולה העתידה, הוא הכתוב "ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדיו כי פי ה' דיבר". פירוש, שהגילוי האלוקי שישרור בעולם כאשר "ונגלה כבוד ה'", יהיה באופן ש"וראו כל בשר", שגם הבשר הגשמי יראה אלוקות. שהרי לכאורה יש לשאול: מהו הצורך בלשון כפולה זו? הלא כאשר יתקיים "ונגלה כבוד ה'", כולם יוכלו לראותו. ואם כן, מהי ההוספה "וראו כל בשר יחדיו כי פי ה' דיבר"? מהו עומק הדברים כאן?

אלא - מבאר הרבי זי"ע במאמרי אחרון של פסח - החידוש הגדול של גילוי המשיח הוא בכך שהגילוי לא יהיה "מלמעלה למטה" כפי שהיה ביציאת מצרים, וכאמרנו בהגדה של פסח "נגלה עליהם מלך מלכי המלכים כבודו ובעצמו"; אז, ביציאת מצרים ובקריעת ים סוף, היה גילוי עצמותו יתברך: "זה קלי ואנוהו, אלוקי אבי וארוממנהו", כל יהודי שעמד בקריעת ים סוף ראה את התגלותו של הקב"ה למטה בעולם הזה, ומשכך הגאולה הייתה בדרך של מתנה בה מודגש בעיקר הנותן, ואילו המקבל אינו שותף פעיל בעניין זה. וזאת, כי אכן בני ישראל מצד עצמם לא היו ראויים עדיין לגאולה כיוון שטרם נזדככו, וגם העולם עצמו טרם היה כלי לאורות הרוחניים.

ברם, החידוש הגדול שיתחולל לעתיד לבוא הוא לא שבירת העולם - אדרבה, דווקא בעולם הזה הגשמי תתגלה אלוקותו יתברך. "וראו כל בשר" פירושו שהבשר הגשמי לא יתבטל, גשמיות העולם לא תתפוגג, אלא בתוך הגדרות המקום הגשמי תורגש המהות הפנימית - האלוקות השוררת בכל. כל בשר יבחין וישגי שכל מציאותו היא הקב"ה לבדו.

זהו החידוש והאור המיוחד של מלך המשיח, זהו החידוש האלוקי שיתרחש לעתיד לבוא, ולכן גילה ותיקן הבעש"ט לערוך סעודת משיח ביום אחרון של פסח.

זהו "בר ליוואי" מלשון התחברות, שהוא מקשר ומחבר את העולם עם אלוקות. וכמו שהגמרא מספרת על רבי יהושע בן לוי שקדושתו האירה כדרכו של רבי שמעון בר יוחאי, ששניהם היו צדיקים שלא נראתה הקשת ביניהם. ולכאורה מה הגדולה בזה? אלא שאם הקשת לא נראתה ביניהם, הדבר מראה על הזיכרון והפעולה הממשית שנעשתה בעולם לקרבו לאלוקות ולרחקו מן החטא.

כידוע, אחרי המבול קבע הקב"ה את הקשת כאות וזיכרון כביכול לשבועתו שלא להביא עוד מבול על הארץ, אך הקשת תיראה לבריות כסימן לכך שהעולם כשלעצמו ראוי היה להיחרב בשל מעשיהם, אלמלא השבועה שנשבע ה'.

אך על ידי עבודת רשב"י ורבי יהושע בן לוי, שהיו בבחינת "בר ליוואי", הם חיברו את העולם עם האלוקות וגילו שהוא מזוכך ומבורר, ולכן לא היה נצרך להראות בדורותיהם את הקשת - כי העולם עצמו הגיע לתיקונו. וכזו גם הייתה דרך הבעש"ט בהפצת תורת החסידות, שעל ידה מתגלה עיקרון יסודי זה שהעולם מתאחד עם האלוקות.

שלום בכל רבדי המציאות

כמה נאה עתה מה שקוראים בהפטרות יום טוב אחרון של פסח (בחו"ל) בנבואת ישעיה על הגילויים הנעלים, הניסים והנפלאות שיהיו בגאולה העתידה, וביניהם ההדרגה המיוחדת על פעולתו של מלך המשיח בעולם. כלומר, לא רק שמדברים שם על גדולתו של מלך המשיח כשלעצמו: "ונחה עליו רוח ה', רוח חכמה ובינה, רוח עצה וגבורה, רוח דעת ויראת ה', והריחו ביראת ה'", אלא גם שיפעל בעולם כהמשך הפסוקים: "וגר זאב עם כבש, וגמר עם גדי יריבץ". זאת כי בימים ההם יהיה שלום בין כל אומות העולם ואפילו בין בעלי חיים, וכל זאת כתוצאה מה"שלום" וההתחברות בין העולם והאלוקות, עד אשר "מלאה הארץ דעה את ה' כמים ליס מכסים".

לחיים ולברכה! אחיי ורעיי, אנחנו כבר עומדים ערב הגאולה האמיתית והשלימה, ודבר זה תובע ודורש מכל יהודי שיגלה בעולם את אורו של משיח. דהיינו, לא להתנתק מהעולם אלא להפך - לראות איך כל המציאות בעולם צועקת, ב"קלא דאשתמע" וב"קלא דלא אשתמע", "אין עוד מלבדו". עלינו אפוא לגשת לכל ענייני העולם וצרכי האדם מתוך גישה של גילוי אלוקות, ולחשוף כיצד בכל אירוע המתרחש בעולם - ובפרט המאורעות הכבידים שאנו בתוכם בימים אלה - נמצאת יד ה', שכל זה מוביל לגילוי המשיח, אמץ כן יהי רצון.

העלאת החיות של העולמות

מנחת העומר ומנחת קנאות מעונות הנשמה
ותנופה (ס, א)

חיות הנבראים נקרא שעורה - "שעור ה", כי הנה כל שפע וחיות הנבראים הוא מדיבורו של הבורא בעשרה מאמרות שבהן נברא העולם, ודיבורו הוא הנקרא בשם מלכות שמים, כי דבר מלך שלטון, שהמלך מנהיג ממלכתו בדבור. וזהו סוד בהבראם בה' בראם, שהמלכות הנקראת דבור נקרא ה', לפי שהוא ההבל שהוא מקור לכל האותיות, ונקרא אות קלילא דלית ביה מששא, ודיבורו ית' מתחלק לה' מוצאות, כמו על דרך משל באדם הבל הדבור מתחלק בה' מוצאות, כן בחינת מלכות ורוח פיו יתברך הנקרא ה', מתחלק לה' מוצאות, שהוא ענין התחלקות האור והחיות הכללי למדריגות ובחינות שונות ומובדלות זו מזו.

וזהו ענין שעור-ה, פירוש שיעור ומדה הנמשך מבחינת הה'. וגם מה ששעורה הוא בשי"ן שמאלית, מורה על בחינת הגבורה כמו וסביביו נשערה מאד, לפי שהמשכת והתחלקות החיות הוא על ידי הגבורות שהם מפרידות ההבל להיות צירופי אותיות שונות. והנה הנפת העומר בחג הפסח בעת קציר שעורים הוא כדאיתא בראש השנה (טז, א) "מפני מה אמרה תורה הביאו עומר בפסח? - מפני שהפסח זמן תבואה הוא, אמר הקב"ה הביאו לפני עומר בפסח כדי שתתברך לכם תבואה שבשדות", היינו שאז הוא זמן הקבוע בשנה לראשית המשכת השפע ממדת מלכותו ית', ולכן צריך הכהן שהוא בחינת חסד להקטיר את העומר על גבי המזבח ונכללת באש שלמעלה, ועל ידי העלאה זו יוכל אחר כך לחזור ולהיות המשכת השפע לכל העולמות, שעורה שעור ה', ולכן מנחת העומר טעונה תנופה, להעלות המלכות שירדה למטה בבחינת שעורה להחיות הנבראים, ועל ידי זה תהיה ההמשכה מחדש בשנה הלזו הבאה.

(על פי דרך מצותך, מצות הקרבת וספירת העומר)

שירת חכמי ישראל מול שיטת הבייתוסים

שהיו בייתוסין אומרים עצרת אחר השבת .. משה רבינו אוהב ישראל היה וידוע שעצרת יום אחד הוא, עמד ותקנה אחר שבת כדי שיהיו ישראל מתענגין שני ימים. קרא עליו מקרא זה: אחד עשר יום מחורב דרך הר שעיר, ואם משה רבינו אוהב ישראל, היה למה איחרן במדבר ארבעים שנה (ס, א-ב)

זה גופא שתנאים ואמוראים ערכו ויכוחים עם הצדוקים ובייתוסים, ויתירה מזו, מה שפרטי הוויכוחים הללו נכללו בתורה, מכריח שבשכל התורה יש מקום לטענותיהם, ומכל-שכן שהתירוצים של חכמי ישראל (אינם דיחוי

בעלמא, אלא) הם אמיתיים בתורת אמת. והנה טענת הבייתוסים לכאורה מיוסדת על הבנתם בפירוש הפסוק "ממחרת השבת", ואם כן תמוה, מדוע אמר הזקן טענה אחרת של "משה רבינו אוהב ישראל היה"? ומדוע תלה זאת במשה רבינו ולא בציווי הקב"ה בתורה (כמו שהקשה המהר"ל בתפארת ישראל פרק ו')?

אלא: שיטת הבייתוסים היתה בכך שעצרת צריכה להיות אחר השבת. הם סברו שמשה תיקן שצריך להשתדל לקבוע את החדשים באופן כזה שיו"ט ראשון של פסח יחול תמיד בשבת, כדי ש"ממחרת השבת" תהיה גם מחרת יו"ט וגם מחרת שבת בראשית (ולכן מצינו (בירושלמי ר"ה פ"ב ה"א. רש"י ד"ה להטעות ר"ה כב, ב) שקלול המינים בעדות החדש היה מצד זה שהבייתוסים אומרים עצרת אחר השבת ושכרו עדי שקר כו' כדי שיום ראשון דפסח יהיה בשבת).

עצרת - אתערותא דלעילא שאחר אתערותא דלתתא

ויסוד שיטתם היה, דהנה "עצרת" באה לאחר הספירה, בה מונים בני ישראל מ"ט יום, ויום החמישים הוא עצרת. וידוע, שמ"ט הימים שבני ישראל מונים, מורים על דרגות (מ"ט שערים) שמשגיגים ישראל בכח ועבודת עצמם (ולכן מוטל עליהם למנות ימים אלו); מה שאין כן יום החמישים - שאינו נכלל במנין בני ישראל - מורה על דרגה (שער הנו"ן) הבאה וניתנת מלמעלה, לאחר העשיה והשגת הדרגות שבכח ועבודת עצמם, ועל דרך מאמר רז"ל שכאשר אדם מקדש עצמו מעט למטה, מקדשין אותו הרבה מלמעלה.

וזהו טענת "אותו זקן": מאחר שהיום טוב דעצרת הוא ענין הבא מלמעלה, צריכה אף ההכנה לעצרת להיות ענין המדגיש את הקדושה הבאה מלמעלה, וזהו שבת שהיא "מקדשא וקיימא" (ולכן זהו יום של תענוג, ללא עמל ויגיעה).

הדרגות הקודמות (ימי הספירה) הן ההכנה להיות כלי לדרגה זו (יום החמישים, עצרת) הניתנת מלמעלה (שער הנו"ן), אבל עצרת גופא היא למעלה מעבודת האדם, ולכן אף ערב שבועות, היום שבסמיכות ממש לעצרת, צריך להיות דוקא זמן כזה שהוא מעין העילוי הנ"ל דעצרת - יום השבת.

תורה שבכתב - הארה מלמעלה

והנה כיון שחג השבועות הוא "זמן מתן תורתנו" - צריך לומר שהענין הנ"ל בנוגע ל"עצרת" קיים גם בשיטת הבייתוסים בנוגע לכללות ענין התורה:

הבייתוסים מאמינים רק בתורה שבכתב, ולא בתורה שבעל פה. והנה החילוק בין תורה שבכתב לתורה שבעל פה הוא, שתורה שבכתב ניתנה לגמרי מלמעלה, וההכנה של האדם הלומדה אינה עיקר בה, כדקיימא לן שאפילו עם הארץ דלא ידע מאי קאמר צריך לברך

ברכות התורה לפני שלומד תורה שבכתב; ואילו תורה שבעל פה ענינה הוא - התורה כפי שהיא יורדת ונמשכת בהכנה והשגה, וכפי שהיא מתגלה ונמסרת על ידי חכמי ישראל שבכל דור ודור, וצריך "לאפשא לה" (כלשון הזהר) - על הלומד לעמול בשכלו על מנת לחדש בתורה, משא"כ בתורה שבכתב אסור שיהיה כל יתיר וחסר.

והבייתוסים שמאמינים רק בתורה שבכתב, היינו שהם סוברים שהתורה אינה אלא מה שבא בגלוי מלמעלה, ועל דרך זה במתן תורה. וזהו טענת הבייתוסים אשר מצד אהבת ישראל תיקן משה שעצרת, מתן תורה, היא אחר השבת - לאחר יום אשר הוא ללא עמל ויגיעה, וכולו תענוג, לפי שהכל ניתן מלמעלה. שורש טעותם של הבייתוסים הוא, שלפי האמת גם התורה שבעל פה ניתנה בסיני. גם מה שהנבראים משיגים בתורה בשכלם הם, הרי זה תורת ה' אלא שזהו כפי שהתורה ירדה בהתלבשות למטה, עד שנברא יוכל להבינה;

ובזה נפעל המכוון של מתן תורה, החיבור ד"עליון" ו"תחתון": כשאדם מחדש ביגיעת שכלו סברא בתורה, הרי תורת הוי"ו נקראת על שמו, "תורתו", היינו שהדבר נעשה ענין שלו ("קב שלו") - ועל ידי זה מתאחדת מציאותו עם חכמתו יתברך "ביחוד נפלא" (כלשון התניא).

ומאחר שכוונת מתן תורה היא חיבור עליון ותחתון, הנה גם הענינים שלמעלה מן הנבראים (עליונים) צריכים סוף-סוף להתפס בשכל האדם (תחתונים);

ונמצא, שהצורך בהכנה דספירת העומר קודם מתן תורה (היגיעה ועבודת האדם להיות ראוי לקבלת התורה) הוא דבר הנוגע בגוף הענין דמתן תורה!

"אהבת ישראל" של משה רבינו

ובזה ג"כ טעו הבייתוסים, בסברתם ש"אהבת ישראל" של משה רבינו צריכה להיות בכך שישפיע עליהם הכל מלמעלה ולפטור אותם מעבודה ויגיעה.

ועל זה הביא ר' יוחנן בן זכאי ראייה מזה שמשה "איחרן במדבר ארבעים שנה":

מטרת עונשי התורה - שהיא תורת חסד - היא זיכור החוטא מפגם החטא; וכן הוא גם בנוגע לגזירת היות בני ישראל במדבר ארבעים שנה, אשר תכליתה היתה (בעיקר) לא להעניש על חטא המרגלים, אלא לעורר בבני ישראל קשר חזק ועמוק יותר עם הקב"ה;

תוצאה זו באה על ידי כל הנסיגות אשר נתנסו בני ישראל במדבר לאחר זה, שעמדו בהם והתגברו עליהם, שבו בתשובה עליהם וכו' - אשר כל זה עורר בבני ישראל התקשרות עמוקה יותר עם האלקות שאין דבר שיכול לקלקלה ח"ו, ועל דרך שהארץ הרמב"ם (בשמונה פרקים פ"ו) במעלת העומד בנסיגין ובמעלת בעלי תשובה.

כלומר: דוקא האהבת ישראל הגדולה של משה הביאה אותו לידי כך שירצה ויפעל

שבני ישראל יכנסו לארץ אשר גו' תמיד עיני ה' אלקיך בה בעמדם בדרגת "הדבקים בה' אלקיכם", אשר זה נעשה על ידי עבודתם ויגיעתם, סיבוב ונסיעות במדבר העמים, כדי להטהר מן החטא והפגם - "איחרן במדבר ארבעים שנה".

(על פי לקוטי שיחות ח"ט, דברים א)

בירור שבע מדות דקליפה

אמר אביי מצוה למימני יומי ומצוה למימני שבועי (א, ט)

מפני שצריך לברר ז' מדות דקליפה, כי כמו שיש ז' מדות דקדושה, כמו כן יש בקליפה, וכל מדה כלולה מז', הרי מ"ט.

ולכן מצוה למימני שבועי וגם מצוה למימני יומי, כי בשבוע הא' מבררים חסד דקליפה, אך החסד כלול מז' מדות, לכן סופרים בכל יום - ביום א' דשבוע הא' מבררים חסד שבחסד דקליפה על ידי בחינת חסד שבחסד דקדושה, וביום ב' גבורה שבחסד דקליפה על ידי גבורה שבחסד דקדושה, וכן בשבוע ב' הוא גבורה דקליפה - ביום א' שבשבוע ב' מבררים חסד שבגבורה, וביום ב' גבורה שבגבורה דקליפה על ידי מדות שבקדושה, וכן כל הז' שבועות. (על פי ד"ה מצה זו תקפ"ה ע' כד)

החילוק בין העומר לשתי הלחם

העומר היה מתיר במדינה, ושתי הלחם במקדש. אין מביאין מנחות וביכורים ומנחת בהמה קודם לעומר, אם הביא - פסול. קודם לשתי הלחם לא יביא, אם הביא כשר (ב, ט)

החילוק בין "עומר" ו"שתי הלחם" נובע מההפרש ביניהם בפשטות: עומר בא מן השעורים שהם מאכל בהמה, ושתי הלחם הם מן החטים, מאכל אדם.

וידוע הביאור בזה, שהעומר שמביאים בחג הפסח (זמן יציאת מצרים) מרמז על התחלת עבודת האדם (תיכף בצאתו ממצרים), כשהבהמה והרע שנפשו עדיין בתקפו, והבאת העומר מן השעורים, מאכל בהמה, מרמזת על הקרבת ה"בהמה" שבאדם (נפשו הבהמית) לה', שצריך לזכוח יצור ולכפותו לעבודתו יתברך.

וזהו תוכן עבודת ימי ספירת העומר, הבאים בהמשך להקרבת העומר, שבהם האדם מזכר ומברר את מדותיו הרעות ומטהר את עצמו מזוהמתו (כמו שאומרים ב"יהי רצון" לאחר ספירת העומר, ש"צויתנו. לספור ספירת העומר כדי לטהרנו מקליפותינו ומטומאתינו. כדי שיטהרנו. מזהמתם").

מה שאין כן בחג השבועות הבא אחרי גמר ספירת העומר - מביאים שתי הלחם מחטים, מאכל אדם, כי מעתה הוא בדרגת "אדם", שקירובו לה' הוא (לא רק הביטול ובירור ה"בהמה" שבו, אלא) העלאת וקירוב ה"אדם" ("רוח בני האדם העולה היא למעלה") שבו.

וכיון שכבר עלה לעבודה בקדושה עצמה, אין (עיקר) עבודתו בביטול מציאותו, אלא בעבודה מסודרת על פי טעם ודעת דקדושה שתוכנה עליות בקדושה גופא (לימוד התורה וקיום המצוות).

(ולכן שתי הלחם באות חמץ - "חמץ תאפינה", כי בתחילת העבודה, כשה"בהמה" שבאדם היא בתוקף, אזי העבודה היא בדרך כפיה וקבלת עול, וזה נרמז ב"מצה" שהיא "לחם עוני", שאין בו טעם; מה שאין כן לאחר שהאדם מתעלה עד שעבודתו היא בקדושה גופא, וממילא מתוך הבנה והשגה דקדושה, הרי יש בה "טעם" ותענוג).

עניינו של לימוד החסידות - תשובת כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב להגר"ח מבריסק

הוא עצמו מחזר עליו לשורפו, מיכל קאכיל מיניח (א, ט)

פעם שאל הגאון רבי חיים מבריסק את כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע, מדוע נוגע כל כך ענין לימוד החסידות? השיב לו כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב: מפני שבלי לימודה אפשר מאוד שילמדו את התורה וישכחו על נותנה. נענה רבי חיים: אם כן יקרה אותו דבר גם בלימוד החסידות?

השיב לו רבינו נ"ע: תמהני על כבודו ששכח גמרא מפורשת בפסחים, שמסבירה מדוע אם לא בדק את החמץ בארבעה עשר יבדוק בתוך המועד, ואין חוששים שמא יבוא לאכלו, מאחר שהוא עסוק בביעורו. - כן הדבר בנדרן דידן, הרי כל עיסוקה וענינה של החסידות הוא בכורא עולם, ואיך ישכח עליי?...

(ספר הצאצאים" ע' 193)

העומר מתיר במדינה ושתי הלחם במקדש

ולכן העומר מתיר חדש להדיוט, ושתי הלחם - למזבח:

הקרבת "ראשית קצירכם" של שעורים (מאכל בהמה) לה', שתוכנה ביטול ובירור ה"הדיוט" שבאדם - נוגעת למעשה הדיוט, היינו עניני רשות של האדם (כדאיתא במסכת חגיגה (טז, א) ג' דברים כבהמה כו'); דקודם שיוכל ליהנות מהתבואה החדשה לצרכיו צריך להקריב קרבן עומר מן השעורים [היינו זביחת ה"בהמה" שבו], שעל ידי זה נקבע בלבו שהתעסקותו ב"כל מעשיך" תהיה "לשם שמים" (ועל דרך החיוב להתפלל קודם עשיית

חפציו, והחיוב לברך קודם שנהנים מעולם הזה וכו');:

מה שאין כן הקרבת שתי הלחם שייכת למזבח (גבוה) - היינו עבודת האדם בעניני קדושה, תורה ומצוות. דלאחר שנתעלה לדרגת "אדם" ועובד עבודתו על פי טעם ודעת, הנה כדי שעבודתו בקדושה גופא תהיה כדבעי, צריך להקדים הקרבת שתי הלחם. והביאור בזה:

יסוד כל העבודה (גם עבודה דטעם ודעת) - הרי היא ביטול וקבלת עול, הקדמת נעשה לנשמע, וכמבואר בכמה מקומות שזוהו ענינה של ברכת התורה "ברכו בתורה תחילה" - שלפני לימוד התורה בהבנה והשגה, צריכה להיות הברכה וההודאה ש"נתן לנו את תורתו", שזוהי תורתו של הקב"ה.

וזהו ענין הקרבת שתי הלחם, שאופן הקרבתם הוא שמביאים שני הכבשים ומניפים הכבשים עם הלחם יחד - התחברות הכבשים עם הלחם: לחם הוא רמז על תורה, הבנת האדם; וכבש מורה על ביטול (כמבואר בלקוטי תורה (דרושים לחג השבועות) שהכבשים "הם חלשים בטבעם. ומורגש בהם טבע הביטול") - וזהו תוכן הקרבת שתי הלחם עם שני הכבשים, להחדיר את תנועת הביטול בתוך הבנת והשגת האדם.

קודם לעומר - אם הביא פסול. קודם לשתי הלחם - אם הביא כשר

ועל פי הסברה זו בחילוק שבין עומר ושתי הלחם יובן החילוק בין "קודם לעומר. אם הביא פסול", ל"קודם לשתי הלחם. אם הביא כשר":

הקרבת העומר - ה"בהמה" שבו - שנוגע למעשה הדיוט של האדם, הוא ענין לעיכובא. כי באם לא יקריב יצור לה', הרי לא זו בלבד שעניניו הגשמיים לא ייעשו לשם שמים, אלא אדרבה, הם יורידו את האדם למטה, "רוח הבהמה היורדת היא למטה";

וזהו הטעם ש"קודם לעומר. אם הביא פסול", כי קודם שהאדם הקריב נפשו הבהמית לה', והרע שבו עדיין בתקפו, הרי גם בעבודתו בתורה ומצוות (עניני גבוה) מעורב רע דנפשו הבהמית, ולכן, כשמדובר בענין חדש, תבואה חדשה - ויצרו (וטבעו) אקדמי טענתיה - אסור לו להביא קרבן מזה, והרי זה פסול את עבודתו בקודש (על דרך מאמר חז"ל בנוגע ללימוד התורה - "זכה נעשית לו סם חיים, לא זכה נעשית לו כו").

מה שאין כן הקרבת שתי הלחם, הבאה לאחר הקרבת העומר (אחרי שהאדם כבר הקריב את נפשו הבהמית לה'), וענינה בשביל העבודה וההעלאה בקודש גופא, שתהיה בשלימות (יותר, מתוך ביטול יותר) - אינו לעיכובא, אלא רק ענין של "לכתחילה", לשם שלימות העבודה. אבל גם אם חסרה שלימות הקדמה זו, אין בזה פסול, שהרי האדם הוא כבר בדרגה של קדושה.

(על פי לקוטי שיחות חל"ב, אמור ב)

גדול שימושה

המשך מעמוד 7

פניני עבודת ה' בליל הסדר, מתוך שיחות חג הפסח של הרבי הרי"ץ

לבקש רוחניות

פעם אמר לי אאמו"ר [אדמו"ר הרשב"י]: צריכים לחשוב - במשך הסדר - להיות בן אדם, והקב"ה יעזור. בפרט בעת פתיחת הדלת [באמירת "שפוך חמתך"]. אל תבקש גשמיות, בקש רוחניות.

דילוג מסודר

"סדר של פסח" - פסח מלשון דילוג וקפיצה, לקפוץ מלמטה מטה עד למעלה מעלה. אך למרות זאת, גם בדילוג ישנו סדר, כמו שכותב רבינו הזקן בסידורו: "יסדר על שולחנו קערה בג' מצות זה על זה, ישראל ועליו הלוי ועליו הכהן". היסוד הוא ישראל, "ועליו" (מלשון עליה) הלוי, ועליו הכהן. מדרגת ישראל יכולה להתעלות למדרגת כהן.

ללעוס את המרידות

מהמאמרים הקצרים הראשונים שאמר רבינו הזקן בבואו ממזריטש: "בלע מרור לא יצא" - אכילת מרור בליל פסח היא חובה ומברכים עליה ברכה "על אכילת מרור". הציווי אינו לבלוע מרור, אלא לאכול מרור, ללעוס את הלא-טוב המר על ידי התבוננות בהעמקת הדעת, עד שבכה יבכה במר נפשו על מעמדו ומצבו הרוחני.

בירור הצפון

זה שמטמינים את האפיקומן הוא נתינת כוח לברר את הצפון בלבו של אדם הוא היצר הרע ככתוב "ואת הצפוני ארחיק" וכו', כי האפיקומן אין בו טעם, וכן העבודה בבירור ה"צפוני" צריכה להיות בדרך גזירה בלא טעם. וגם את הרע הנעלם (צפון) צריך לתקן.

פסח אינו "חסל"

רבינו הזקן לא הכניס בסידורו אחר ההגדה את המילים "חסל סידור פסח", כי פסח אינו מסתיים, אלא הוא נמשך תמיד. באמת, הארת כל המועדים מאירה בכל יום, אבל פסח [עצמו] נמשך תמיד.

השערים פתוחים

כשהיינו אברכים היינו ערים כל ליל ראשון של פסח. אה, יכולים לקבל הרבה בלילה זה, הרי "תרעין פתיחין", השערים פתוחים. וידוע ההבדל בין פתח לשער, אפילו פתחי היכל אינם עדיין במדרגת שערים.

נפשי בשאלתי

המשפיע
הרב מנחם דב דוברוסקין

חול המועד של חירות אמותית

שאלה:

מרום ההכנה לליל הסדר אנו עלולים לשכוח שחג הפסח נמשך שבוע ימים. מהי העבודה בשאר ימי החג?

תשובה:

מבואר בחסידות, על יסוד דברי הזוהר, שהמצה היא מאכל האמונה. וכשם שאמרו רז"ל "אין התינוק יודע לקרות אבא עד שיטעום טעם דגן", כך גם אין יהודי יודע ומחדיר לתוכו את ההכרה באביו שבשמים עד שיטעום טעם מצה בליל פסח.

לאחרי שיהודי מקבל לתוכו את האמונה מחדש, הוא נעשה אדם חדש. ואז מתחילים ימי ספירת העומר, שבהם נעשה בירור וזיכוך הנפש הבהמית. כי האמור בעניין חיזוק הנשמה באמונת ה' הוא כדי שלאחר מכן תהיה עבודת האדם בשיתוף עם הגוף והנפש הבהמית. וזו העבודה של ספירת העומר, שהיא הכנה לקראת חג השבועות. ובעצם, עוד קודם מתן תורה ישנה ההכנה לשביעי של פסח, שכמבואר בספרי החסידות יש בו עניין גדול אף יותר, במובן מסוים, מאשר יום א' דפסח: "בעתיקא תליא מילתא" - הגילוי של דרגת "עתיקא קדישא" המאירה דווקא בשביעי של פסח.

כמה נפלאים דבריו של הצמח צדק בסוף מאמרו "מצות חמץ ומצה" (בספר 'דרך מצותיך'): והנה כל ימים טובים האלו, אף גם שכעת אנחנו איננו רואים הגילוי, מכל מקום באמת הוא מאיר וזורח על נפש האדם בפנימיותו ממש בכל מועד לפי זמנו. על ידי המצה, "קטנות אבא", בחינת אמונה הנ"ל... ואחר כך ב' של פסח או בשבועות מאיר הארה יותר גדולה בהשגת מהות האלוקות ממש, כמו שכתוב "וירא ישראל" (שמות יד, לא), "אנכי הוי'" (שמות כ, ב), ומאיר גם כן בנפש ממש, אלא שהגוף אינו רואה בגילוי, אבל מכל מקום יש בו יתרון גדול בעבודת ה' בשמחה ועונג מגילוי זה.

דבר נוסף ועיקרי: כידוע, לא ניתנו המועדות אלא לעסוק בהם בתורה. ובאופן מיוחד לגבי ימי חול המועד פסח, כיוון שאין בהם מצווה מיוחדת, התבטא אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע שעניינם הוא ההוספה בלימוד התורה, ובפרט בעמדתו בזמן חירותנו, שהרי "אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה". ומשכך יש לעסוק בתורה ולשוחח בענייני חג הפסח - פה-סח.

ויש להדגיש במיוחד דבר עיקרי הקשור עם חול המועד פסח בשנה זו:

לאור התמורות המתרגשות בעולם והמאורעות המופלאים שרואות עינינו, הכל מודים שהגיע זמן הגאולה, והרי קבלה בידנו (כמובא בשו"ע או"ח סי' תצ מדברי הגאונים, בטעם הקריאה בתחיית העצמות היבשות בהפטרות שבת חוה"מ פסח) שתחיית המתים תהיה בניסן. ואשר לכן מה טוב לקבוע הלימוד בדרושי חסידות בהם מבוארים ענייני תחיית המתים.

בהקשר זה אמליץ לעיין באגרת הנדירה של רבנו זי"ע (אגרות קודש ח"ב) אשר בדרך חיבה יש לכנותה "אגרת תחיית המתים", בה ביאר הדק הטב את ענייני תחיית המתים על סדרם, וכן בדרוש הנפלא של רבנו "להבין עניין תחיית המתים" (תורת מנחם - ספר המאמרים מלוטק ח"ג) המבאר בדרך החסידות את סוד הדבר. וכאשר נעסוק בתורה כבני חורין ובזמן חירותנו בענייני תחיית המתים ברוחניות - יהיה לנו חול המועד אחר בתכלית, "א' משיח'דיקער חול המועד" - וממילא נזכה לראות כן כמו עינינו בגשמיות בגאולה השלמה במהרה בימינו.